

https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_Zastos_konv_vukrad_ditej.pdf (дата звернення: 21.11.2024).

11. Спори про міжнародне викрадення дітей / Г.О. Гаро, О.В. Зозуля, О.Р. Поєдинок та ін. Х.: Фактор-Медіа, 2021. 144 с.

Горелова В. Ю.,

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри державно-правових та гуманітарних наук,
Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського

ЕТИКА ТА ПРАВА ЛЮДИНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ

В сучасному інформаційному суспільстві розвиток сучасних технологій, зокрема штучного інтелекту (ШІ) ставить перед людством нові виклики щодо захисту прав людини та етичні дилеми, які виникають в умовах глобальних цифрових змін. У цифрову епоху ШІ, алгоритмічні системи та соціальні мережі не лише створюють нові можливості для людини, але й породжують певні етичні виклики. Серед основних етичних питань, в цьому контексті: проблеми збереження конфіденційності; свобода слова; уникнення дискримінації; забезпечення безпеки користувачів у цифровому просторі тощо.

Так, сучасні можливості ШІ, що здатні обробляти величезні обсяги даних, на сьогодні викликають занепокоєння щодо захисту особистої інформації не лише в нашій державі, але в країнах ЄС, адже використання алгоритмів (технологій) для аналізу персональних даних нерідко призводить до втручання в приватне життя, що може завдати моральної та майнової шкоди людині.

Окрім того, алгоритми ШІ, які базуються на історичних даних, можуть закріплювати та поширювати певні «стереотипи», які можуть спровокувати соціальні невдоволення та створити ризик дискримінації окремих груп населення. Приналежно, рішення, що їх автономно приймають ШІ-системи

ставлять під сумнів застосування етичної відповідальності та обмежують особисту автономію, особливо якщо такі рішення впливають на реалізацію основних прав людини.

Соціальні мережі значно розширюють можливості свободи слова, але водночас можуть використовуватися як інструмент для поширення дезінформації та маніпуляцій. Так, алгоритми, що контролюють контент і формують стрічки новин, можуть обмежувати доступ до різнобічної інформації, створюючи «викривлену» картину дійсності. Крім того, соціальні платформи накопичують величезні обсяги особистих даних людини, що нерідко піддаються аналізу та обробці, а інколи й несанкціонованому доступу. Це створює серйозні ризики для конфіденційності, особливо у випадках витоку даних або зловживання особистою інформацією третіми особами. Варто зазначити, що алгоритми соціальних мереж можуть призводити до емоційної залежності, проблем із самооцінкою та психологічного тиску на користувачів, особливо на підлітків, що вимагає додаткової уваги та контролю.

Отже, вбачається необхідним: - впровадження прозорості у функціонуванні алгоритмів ШІ, а також проведення етичного аудиту таких алгоритмів ШІ, що сприятиме підвищенню довіри до цифрових технологій; - адаптація правових норм до умов цифрової ери, що має забезпечити захист персональних даних від недобросовісного використання; впровадження міжнародних стандартів з питань конфіденційності, що сприятиме регулюванню діяльності технологічних компаній у глобальному масштабі; - розробка освітніх програм з цифрової грамотності, які допоможуть громадянам розуміти ризики нових технологій і захищати свої права; активне впровадження освітніх ініціатив, спрямованих на підвищення обізнаності суспільства.

Таким чином, новітні технології не тільки змінюють підходи до захисту прав людини, але й породжують нові виклики, що вимагають етичного переосмислення та запровадження моральних стандартів. Виклики, пов'язані з

алгоритмами та соціальними платформами, потребують ефективного нормативного регулювання й всебічного етичного нагляду. Подальші дослідження повинні зосереджуватися на розробці інноваційних методів захисту прав людини в умовах цифрової трансформації, підтриманні особистої автономії та інтеграції етичних норм у технологічні рішення.

Список використаних джерел

1. Капітонова Н. І. Етика та цифрові технології: соціально-філософський аналіз. Київ: Наукова думка, 2019. 278 с.
2. Григоренко А. В. Моральні виклики цифрової ери: етика III. *Гуманітарний часопис*. 2020. № 4. С. 12–18.
3. Петренко І. В. Трансформація етичних норм у цифрову епоху. Харків: Фоліо, 2021. 317 с.
4. Сидоренко О. С. Цифрові права людини: виклики і можливості. *Етика і право*. 2019. № 1. С. 45–52.

Гришко О. М.,
к.ю.н., доцент,
професор кафедри теоретичної юриспруденції,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ЗАСАДИ GERONTOLOGIЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

В Україні, як у більшості інших державах світу, права людини та їхні гарантії визначають не лише зміст, але й спрямованість діяльності держави, яка задекларувала утвердження й забезпечення прав і свобод людини її головним обов'язком. Юридична визначеність людини найвищою соціальною цінністю в Україні покладає обов'язок на державу забезпечувати належні умови